

13.03.2009

SÁÁ'MTE'G'G LIJ CEÁLKAM VALDIASÁBBAR OUMÁŽVUÕIGGÁDVUÕTTPOLITIIKKLAŽ ČIÕLGGEEMTUÁJAST

Ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájij álgg õhttest vaalpáá'jest u'vded parlamentta, ko'st kiõtt'tõõlât ooumažvuõiggádvuõdi ánn'jõš vue'jj Lää'ddjánnmest da mie'rtet vääžnmõs teáddáarvid valdia naroodlaž da meeraikõskksaž ooumažvuõiggádvuõttpolitiikk beälla. Valdiasáabbar oud čiolggeemtuái Parlamentta čõhčcsáabbarpoodd 2009. Sáá'mte'g'g maadârd ceálkkmuužžâst máangaid vuáraid ta'rk'kumuúžžid ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájju. Sáá'mte'g'g maadârd sáá'mtee'g'glää'jj § 9 mie'lddsai saaggstõõllmõõžži áánnmõõžž ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájast. Ceálkkmõõžžâst sáá'mte'g'g vaa'ldi á'sšen eárben lokku vá'lddmõõžž sáá'mkiõllsai sosial- da tiõrvâsvuõttkääžkõõžžid, sáá'm kiõll'lää'jj teáddjumu'sše, sáá'mškoou'l'jem vuážžamvuõ'tte, sáá'mi máddvuõiggádvuõdi di Lää'ddjánnam meeraikõskksaž ooumažvuõiggádvuõttpolitiikk táávtõõžžid.

Ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájast táávtõõsán lij, što Lää'ddjánnam ratifioimá'ttci ILO 169-suáppmõõžž vuõssnarood- da soognaroodi vuõiggádvuõdin. Sáá'mte'g'g maadârd, što ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájast vää'ldet lokku toolkav beá'lest vá'lddmõš tõežž, má'htt ILO 169-suáppmõõžž ratifioimá'ttmõõžžâst mõõnât oud árra da mákkam ái'g'gtaulin, ku ju'n oou'dab ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájast ee'jjest 2004 pí'jješ táávtõõsán ratifioimá'tted ILO 169-suáppmõš da táávtõs kuáđđji teáuddjekáni. Sáá'mtee'g'gi vuei'nee'lm mie'ldd sáá'mi jiõččmie'rreemvuõiggádvuõtt ij teáuddei vuáđđlá'jj oudldemnalla. Sáá'mte'g'g še ouddlá'stt, što čiolggeemtuájast vää'ldet táávtõõsán sáá'mi jiõččmie'rreemvuõiggádvuõd ooudâsviikkmõš. Sáá'mte'g'g maadârd, što Lää'ddjánnam ratifioimátt UNESCO suáppmõõžž áaunte'm kulttuurpreeddan suõ'jjeem beá'lest kiõrggânji da kiõtt'tááll áá'sš ooumažvuõiggádvuõttpolitiikklaž čiolggeemtuájast.

Sáá'mte'g'g vá'ldd lokku, što ga'zeátpressasetõs (398/2008) ij tuõđ vuáittmõõžž nalla sáá'mkiõllsa ga'zeátpreežž tuárjjõõžž tuárjjõsmáái'ni diõtt, ku tók liá čuu'd kõrráz. Sáá'mte'g'g lij obbzurr sáá'm kiõll'lää'jj teáuddjumu'sše Lää'ddjánnmest. Puki sáá'm kiõli vue'kk lij pe'clá'stemnallšem da sáá'mnarood jeáll kiõlváaitõõžž vue'lnn. Lää'ddjánnma taarbšet kiõrggânji sáá'm kiõli jeáll'já'ttemprogramm, káá'tt le'čci tán poodd obbvá'lddlab da kuu'kkab ái'g'gpo'dde kuõddi si'tkkes tuejjumuš sáá'm kiõli seeiltem da ooudâsviikkâm ainsmá'ttem diõtt. Sá'mmlai kiõll'laž ooumažvuõiggádvuõd jiá teáuddei do'volna.

Sáá'mte'g'g lij pe'cclest sáá'mvuu'd áálgbeá'lnn jálsteei sáá'mpáárnai ooumažvuõiggádvuõdi teáuddjumuúžžâst. Vuáđdmátt'tõõžž da lookkjiškoou'škoou'l'jumuužž kuõskki tuáimmjeejaž da teággtemlää'jjiõttõs stá'ne sáá'm-mátt'tõõžž riáššmõõžž tá'lk sáá'mi dommvuu'dest. Nu'tt 70 % sáá'mpáárnain jálste sáá'mvuu'd áálgbeá'lnn. Sáá'mte'g'g lij maadârdam, što sáá'm-mátt'tõõžž staanni teággtemšeáttmõš (Mátt'tõs- da kulttuurtaím teággtoõžžâst u'vddum láá'kk L 635/1998, muuttâs 1186/1998, 43 §, 2 mom) veeide'ččeš kuõskkâd pukve'žž Lää'ddjánnam. Mátt'tõsministeria õõlgci piijjâd kiõrggânji tuájja'rttel, koon tuájjan le'čci valmštõõllâd sáá'm-mátt'tõõžž ooudâsviikkâmplaan, ta'rk'keed da laaddâd sáá'm-mátt'tõõžž kuõskki tuáimmjeejaž da viõkkvää'ršeáttmõõžžid da valmštõõllâd sáá'mtee'g'gi staattus sáá'm-mátt'tõõžž jiõččvâaldšemorganân kuõskki mõõntõõllámnááll da šeáttmõõžž.

Sáá'mte'g'g maadârd, što sáá'mkiõllsaž sosial- da tiõrvâsvuõttkääžkõõžž stáannâm diõtt jurddum mie'rreá'g'g stáannât láá'jjiõttõõžžin da veá'kkvuõtt'táá'žž kaaggât miárkkšõõvee'l ánn'jõõžžâst. Sáá'mtee'g'gi vuei'nee'lm mie'ldd ánn'jõš mie'rreá'g'g ij faat stáannâd sáá'mkiõllsaid sosial- da

tiörvâsvuõttkääzkkõõzzid jiâ-ka saa'mi ooumažvuõiggâdvuõđ teâuddei viõkkvää'rai vää'nnvuõđ diõtt sosial- da tiörvâsvuõttkääzkkõõzzin vuâđđlää'jj da sää'm kiõll'lää'jj oudldemnalla.

Meeraikõskksaž ooumažvuõiggâdvuõttpolitiikkast Sää'mte'ĝĝ haale'čči Lää'ddjânnam vääžnje'ben ââ'leed ooumažvuõiggâdvuõttpolitiikkast eärben vuõssnaroodi jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõđ da –staattus ooudâsviikmõõžž. Lää'ddjânnam õõlgči tuärjjeed saa'mi vaikktemvuäittmõõžžid še Euroop Unionist. Sää'mtee'ĝĝi vuei'ne'lm mie'ldd meeraikõskksaž ooumažvuõiggâdvuõttpolitiikkast da ooudâsviikâmõhttsažtuâjast õõlgči kõskõõttâđ še aatklaž vuõssnaroodid, ku Lää'ddjânnam lij čõnnõõttâm Aatklaž suâvtõõzz tuõjju. Lää'ddjânnam meeraikõskksaž ooumažvuõiggâdvuõttpolitiikk vääžnmõs teâddäärvin â'lgge vuõssnaroodi beä'lest kõskõõttâđ jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõđ lââ'zztumuužž lââ'ssen še kuânsti kaunmõ'sše äimmõs-muttõõzz šiõttlõõvmmõõžžâst da kiõččlõõttâđ seeiltet vuõssnaroodkiõlid da –kulttuurid. Sää'mtee'ĝĝi vuei'ne'lm mie'ldd Lää'ddjânnam ooumažvuõiggâdvuõttpolitiikklaž vääžnmõs teâddäärvin â'lgge lee'd čõõđtemnallšem pukin Lää'ddjânnam tuejjumuužžâst, jiâ-ka hâ't mâka energiapolitiikklaž kõjldõõzz vuâžž mõõnnâđ pâ'jjel Lää'ddjânnam ooumažvuõiggâdvuõđi vääžnmõs teâddäärvi.

Sää'mtee'ĝĝi ceälkkmõš kâunnai obbvuõđines sää'mtee'ĝĝi dommseeidain ceälkkmuužž 2009-bie'kktuâjast.

Lââ'ssteâđaid:

saaggjââ'dteei Klemetti Näkkäljärvi

+358505242109

klemetti.nakkalajarvi@samediggi.fi